

Erken Çocuklukta DİL ve KAVRAM EĞİTİMİ

Editörler

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN – Doç. Dr. Ömür SADIOĞLU

Yazarlar :

Doç. Dr. Elvan ŞAHİN ZETEROĞLU

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Büşra KOÇAK MACUN

Dr. Öğr. Üyesi Cansu KÖKEN

Dr. Öğr. Üyesi Perihan ŞARA HÜRSOY

Dr. Öğr. Üyesi Sema Nur GÜNGÖR

Dr. Arzu ERGİŞİ BİRGÜL

Öğr. Gör. Dr. Cansu PARLAK

Öğr. Gör. Alparslan ÜNSAL

Öğr. Gör. Elif DEMİR

Arş. Gör. Bilal MACUN

Arş. Gör. Gülden ALTIN YÖNTEM

Bilim Uzmanı Şeyma TÜREN

Hüsniye MÜMÜNOĞLU

Ankara, 2024

**Erken Çocuklukta
DİL ve KAVRAM EĞİTİMİ**

Editörler

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN – Doç. Dr. Ömür SADIÖĞLU

ISBN

978-605-2234--

© Copyright 2024, Eğiten Kitap Yayıncılık Org. Tic. Ltd. Şti.

Bu kitabın basım, yayım, satış hakları Eğiten Kitap Yayın Organizasyon Ltd. Şti.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri fotokopi yoluyla, mekanik, elektronik, manyetik ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bölümlerin içeriğinden ve görsellerin bölüm yazarları sorumludur.

Genel Yayın Koordinatörü, Özgür DOĞAN
Genel Yayın Yönetmeni, Aydın TEKİN
Grafik Tasarım, Eğiten Kitap Grafik Birimi
1. Baskı, Eğiten Matbaacılık
Ankara, 2024
Yayımevi Sertifika No, 47083
Matbaa Sertifika No, 47083

Eğiten Kitap

Zübeyde Hn. Mah. Süzğün Sokak No: 17-A • Altındağ/Ankara

T: 0312 433 08 93 (pbx) • F: 0312 433 07 92

www.egitenkitap.com • egitenkitap@gmail.com

ÖNSÖZ

Eğitim dünyasında çocukların dil ve kavram gelişimlerini desteklemek, onların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimlerine önemli katkılarda bulunmaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde çocukların çevreleriyle kurduğu iletişim ve anlayış biçimleri onların gelecekteki öğrenme süreçlerine de şekil vermektedir. Bu dönemde çocuklar, dil becerileri ve kavram anlayışları açısından büyük bir dönüşüm yaşar. Erken yaşlarda dil ve kavram gelişiminin nasıl gerçekleştiğini açıklamak ve bu süreçleri destekleyen uygulamalara ışık tutmak amacıyla hazırlanan “Erken Çocuklukta Dil ve Kavram Gelişimi” adlı kitap erken çocukluk dönemi eğitimcileri, aileleri ve araştırmacılar için bir kaynak kitap özelliği taşımaktadır.

İlk bölümde, yaşlara göre dil gelişimi ve aşamaları ele alınmakta; çocukların hangi yaş aralıklarında hangi dil becerilerini kazandıkları detaylı bir şekilde incelenmektedir. Aynı zamanda dil gelişimi kuramları üzerinden çocukların dil edinim sürecini anlamaya yönelik farklı perspektifler sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, dil ve konuşmanın fizyolojik ve nörolojik temelleri konusuna değinilmekte; bu temel bilgilerin, eğitimcilere çocukların gelişim süreçlerini nasıl destekleyebilecekleri konusunda rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Kavram gelişimi, çocukların dünyayı anlamalarını mümkün kılan önemli bir alandır. Yaşlara göre kavram gelişimi ve özellikleri ile kavram gelişimi kuramları, çocukların hangi kavramları ne zaman ve nasıl edindiğini açıklamaktadır. Elinizdeki bu kitap dil ve kavram gelişimini etkileyen unsurların neler olduğuna ve bu çerçevede eğitimcilerin stratejilerini nasıl belirleyeceklerine yardımcı olacak bilgiler sunmaktadır.

Kitabımızda kavramların sınıflandırılması ve erken çocukluk döneminde çocuklara kazandırılabilir kavramlar üzerine bir bölüm yer almaktadır. Bu bölümde çocukların zihinsel haritalarını zenginleştirecek çeşitli kavramlar ve bunların nasıl öğretilmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Kavram eğitimi için uygulanabilecek yöntem ve teknikler eğitimcilerin derinlemesine bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunarak, onların etkin eğitim uygulamaları yapmalarını sağlayacaktır.

Erken çocukluk eğitimi döneminde yaygın olarak karşılaşılabilen dil ve

konuşma bozukluklarının da ele alındığı kitabımızda anadili Türkçe olmayan çocuklara öğretmenlik yapan öğretmenler için önerilere de yer verilmiştir. Ayrıca çocuklarda dil ve kavram gelişimini değerlendirme yöntemlerinin tanıtıldığı bölümün de eğitimcilere destek olması beklenmektedir.

Sonuç olarak, “Erken Çocuklukta Dil ve Kavram Gelişimi” kitabı eğitimciler, veliler ve çocuk gelişimi ile ilgilenen herkes için kapsamlı bir kaynak olması arzusuyla hazırlanmış bir kitaptır. Umuyoruz ki, bu kitap çocuklarımızın dil ve kavram gelişimlerine dair yeni bakış açıları kazandırarak, onların potansiyellerini gerçekleştirmeleri ve sağlıklı iletişim kurmalarına yardımcı olacak.

Kitabımızın hazırlanması aşamasında bölümlerini yazan değerli yazarlarımıza ve basımını gerçekleştiren Eğiten Kitap emekçileri ile Genel Yayın Koordinatörü Özgür DOĞAN’a teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Katkı sağlaması dileğiyle...

Doç. Dr. Meral TANER DERMAN

Doç. Dr. Ömür SADIÖĞLU

15 Ağustos 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
1. BÖLÜM	1
YAŞLARA GÖRE DİL GELİŞİMİ VE AŞAMALARI	
Doç. Dr. Elvan ŞAHİN ZETEROĞLU - Gülden ALTIN YÖNTEM	
2. BÖLÜM	23
DİL GELİŞİMİ KURAMLARI	
Bilim Uzmanı Şeyma TÜREN - Doç. Dr. Meral TANER DERMAN	
3. BÖLÜM	59
DİL VE KONUŞMANIN FİZYOLOJİK VE NÖROLOJİK TEMELLERİ	
Dr. Öğr. Üyesi Semanur GÜNGÖR	
4. BÖLÜM	81
KAVRAM GELİŞİMİ KURAMLARI	
Dr. Arzu ERGİŞİ BİRGÜL	
5. BÖLÜM	111
YAŞLARA GÖRE KAVRAM GELİŞİMİ VE ÖZELLİKLERİ	
Öğr. Gör. Elif DEMİR	
6. BÖLÜM	135
DİL GELİŞİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	
Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN - Hüsniye MÜMÜNÖĞLU	

7. BÖLÜM	167
KAVRAMLARIN SINIFLANDIRILMASI VE ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE KAZANDIRILABİLECEK KAVRAMLAR	
Arş. Gör. Bilal MACUN - Dr. Öğr. Üyesi Büşra KOÇAK MACUN	
8. BÖLÜM	187
KAVRAM EĞİTİMİNE YÖNELİK YÖNTEM VE TEKNİKLER	
Dr. Öğr. Üyesi Perihan ŞARA HÜRSOY	
9. BÖLÜM	205
DİL VE KONUŞMA BOZUKLUKLARI	
Öğr. Gör. Dr. Cansu PARLAK	
10. BÖLÜM	229
ANA DİLİ TÜRKÇE OLMAYAN ÇOCUKLAR BULUNAN ÖĞRETMENLERE ÖNERİLER	
Öğr. Gör. ALPARSLAN ÜNSAL	
11. BÖLÜM	243
ÇOCUKTA DİL VE KAVRAM GELİŞİMİNİ DEĞERLENDİRME	
Dr. Öğr. Üyesi Cansu KÖKEN	

11. BÖLÜM

ÇOCUKTA DİL VE KAVRAM GELİŞİMİNİ DEĞERLENDİRME

Dr. Öğr. Üyesi Cansu KÖKEN

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

cansukoken@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4668-1211

GİRİŞ

Erken çocukluk dönemi büyüme ve gelişmenin çok hızlı olduğu, tüm gelişim alanlarında hızlı bir ilerlemenin bulunduğu dönemdir. Çocuğun bu dönemdeki gelişimsel süreçleri ve öğrenme yaşantıları, ileriki yıllarını büyük ölçüde etkilediğinden bu süreçte gelişimin doğru ve güvenilir ölçme araçlarıyla değerlendirilmesi onun eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu ihtiyaçlarının karşılanabilmesi açısından oldukça önemlidir. Çocukların daha iyi ve daha doğru değerlendirilebilmesi için araştırılan gelişim alanına yönelik olarak, başta öğretmenler olmak üzere aileler ve araştırmacıların öncelikle çocukları iyi tanımaları; onların yaş ve gelişimsel özellikleri, ihtiyaçları ve öğrenmeleri hakkında bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Zembat ve Yılmaz, 2019). Bireyin dünyaya gözlerini açmasından itibaren bilişsel gelişimiyle birlikte yer alan kavram gelişimi; problem çözme, eleştirel düşünme, neden-sonuç ilişkisi kurabilme, yaratıcılığını kullanma ve iletişim kurma gibi farklı becerilerini destekleyerek dünyayı anlamlandırmayı ve öğrendiklerini zihinsel kategorilerle tutmayı sağlayan bir gelişim sürecidir. Çocukların kavram gelişimiyle birlikte öğrendiklerini ifade edebildikleri, kendilerine ifade edileni anlayabildikleri sözel gelişim alanı ise dil gelişimidir. Bu bölümde çocuğun gelişim alanlarından biri olan dil gelişimi ve kavram gelişiminin değerlendirilmesinde kullanılan araçlar

ve yöntemlere yer verilecektir.

1. DEĞERLENDİRMENİN ÖNEMİ

Çocuğun gelişimini tanımlamak için toplanan verilerin analiz edilerek çıkarım yapılması ve bu sonuçların yorumlanarak kendisi ya da eğitim süreciyle ilgili karar verilebilmesi olarak tanımlanan değerlendirme, çocuğun gelişiminin takip edilmesi ve desteklenmesinin yanı sıra okul öncesi eğitimin de kalitesini artıracak önemli bir adımdır (Yılmaz Topuz ve Erbil Kaya, 2016; Işıkoğlu Erdoğan ve Canbeldek, 2017). Çocukların gelişiminin sürekli ve hızlı bir şekilde değiştiği okul öncesi dönem, her çocuğun çok sayıda farklı özelliklere sahip olması açısından karmaşık olmasının yanı sıra; kendine özgü kişilikleri, ilgi ve ihtiyaçları, yetenekleri, tutumları ile içinde buldukları çevrenin özelliklerinin güçlü ve zayıf yönlerinin bilinerek buna özgü çalışmalarla devam edilmesi gereken önemli bir dönemdir (McAfee, Leong ve Bodrova, 2015; McLachlan, 2017; Özgüven, 2023; Yeşilyaprak, 2024).

Çocuklar yeteri kadar tanınmadığında onların hangi gelişim alanlarında, hangi uzmanlar tarafından, ne kadar süre, hangi materyaller ile desteklenmesi gerektiği hakkında bilgi sahibi olunamamaktadır. Bu durum çocuğa özel bir çevrenin hazırlanarak bireysel eğitim programı, müdahale programı veya destek planlarının geliştirilmesini engellemektedir. Çocuklar bilişsel, fiziksel (motor), sosyal-duygusal ve dil gelişimi temel gelişim alanları olmak üzere tüm gelişim alanlarında gelişmekle birlikte her bir çocuğun gelişim gösterdiği gelişim alanı, hızı ve seviyesi birbirinden farklı olmaktadır. Çocukların kalıtım yoluyla getirmiş oldukları potansiyelleri ile birlikte aileleri, kültürel ve yaşantısal çevreleri de birbirinden farklı olup tek tip değerlendirme yoluyla çocukların gelişimsel seviyelerinin değerlendirilmesi, ihtiyaçlarının belirlenmesi ve eksikliklerin saptanması mümkün değildir (Thambirajah, 2011). Yapılan değerlendirmeler öğretmenlerin sınıflarında eğitim alan çocukların bireysel farklılıklarının daha fazla farkında olmalarını ve gelişimsel ihtiyaçlarının belirlenmesini sağlarken, gelişimsel gerilik yaşayan çocuklara erken müdahale imkânının sunulması ve çocukların gelişimlerini en üst düzeye çıkaracak bireysel eğitim programlarının hazırlanmasını mümkün hale getirmektedir (McInerney ve Putwain, 2017; Zembat ve Yılmaz, 2019).

Çocuğun bilinmesi gereken özellikleri olan kimliği (çocuğun adı soyadı, cinsiyeti, doğum yeri ve tarihi, sınıfı, telefon numarası ve ev adresi vb.), fiziksel gelişimi (beden, ayak, boy, ağırlık vb. ölçüler), ailesi (anne, baba, kardeşler ve aile çevresine yakın kişilerin adı, soyadı, sağlık durumları, öğrenim durumları ve meslekleri vb.), yaşadığı çevre yeteneği (özel yete-

nekleri, müzik, resim motor becerileri ve reaksiyon zamanları vb.), sağlık durumu (kandaki yağ, kalsiyum, şeker, hemoglobin oranı, nabız ve nefes alıp verme kapasitesi vb.), çocuğun ilgi ve tutumu, kişilik özellikleri, geçmiş yaşantıları, bilgi, beceri, başarı ve uyumu, duyuşsal ve algısal özellikleri (görme, işitme, tatma duyularına ait farklar, renk ve seslerin algı ve izlenimlerinin farklılığı vb.) ile ilgili bilgileri farklı zamanlarda toplanarak kaydedilmelidir (McAfee, Leong ve Bodrova, 2015; Milli Eğitim Bakanlığı, 2015; Yurtal, 2020; Yeşilyaprak, 2024).

2. DİL VE KAVRAM GELİŞİMİNİ DEĞERLENDİRME YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Çocuk doğduğu andan itibaren çevresini ve içinde bulunduğu dünyayı keşfetmeye ve merak etmeye başlamaktadır. Zaman içerisinde kelime ve kavramları kazanarak belleğinde saklar. Bir süre sonra çocuğun kelimeleri dil bilgisi kurallarına uygun şekilde kullanarak kavramlar arasında anlamlı ilişkiler kurması dil gelişim sürecini ifade etmektedir (Alisinanoğlu, 2009). Dolayısıyla dil gelişimi, motor gelişim ve bilişsel gelişim gibi birçok gelişim alanıyla etkileşim içerisinde. Örneğin, çocuk dil gelişimi ile edindiği kavramları karşılaştığı bir problemi çözmek için kullanır. çözmek için öğrendiği (Gözüm, 2018). Çocukların bu gelişim alanlarını değerlendirmek için kullanılan en yaygın ve en işlevsel araçlar sırasıyla gözlem kayıtları, anekdot kayıtları, gelişim kontrol listeleri, gelişim raporları, hazırlanmış oldukları portfolyolar ve uygulanabilecek standart testlerdir (Jiban, 2013; McAfee, Leong ve Bodrova, 2015).

2.1. Gözlem Kayıtları

Bir konu hakkında bilgiye ulaşmak amacıyla, belirli izleme ve kayıt yöntemlerinden yararlanarak çeşitli araçlarla ya da çıplak gözle dikkatli bir şekilde izleme gözlem olarak adlandırılmaktadır (Bıçakçı, 2018). Gözlem, okul öncesi dönemde çocuğun gelişimini değerlendirme sürecinde, çocuklar hakkında bilgi toplama yöntemlerinden biridir. Okul öncesi öğretmeninin çocuğu gözlem odağında tutması ve gözlemini kayıt altına alması durumunda sistematik gözlem gerçekleşir. Bu gözlem odaklarında çocukların gelişim ve öğrenmesine yönelik kazanımlar, çocukların beceri ve ilgi alanları, gelişimsel ihtiyaçları, çocuklar arasında etkileşimleri ve işbirlikleri, çocukların oyun tercihleri ve oyunlarda yer aldıkları roller gibi çok çeşitli alanlar yer alabilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024). Çocuk davranışlarının doğal ortamlarda ve doğrudan gözlemlenmesi, gözlem tekniğinin en güçlü yanlarından biridir. Aynı zamanda gözlem bir araç gerektirmediği için de tüm koşullarda rahatlıkla kullanılabilir bir tekniktir (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Örneğin çocuğun oyun sürecinde arkadaşla-

rıyla iletişim kurduğu sırada kullandığı kelimeler ile kendini ifade ederken kurduğu cümleler çocuğun dil ve kavram gelişimiyle ilgili değerlendirme için kullanılabilir. Çocuk gözlem sürecindeyken, öğretmenin gözlemi ön yargılardan uzak, objektif bir şekilde kayıt altına alması dikkat edilmesi gereken önemli bir husustur (Akgün, 2019).

2.2. Anekdot Kayıtları

Belli bir çocuğun gözlemlenmiş olan davranış ve becerileri hakkında kısa, önemli ve kritik olayların notlarının bir araya getirilmesinden oluşmaktadır (Mindes ve Jung, 2014; Strickland ve Riley-Ayers, 2007). Genel itibarıyla anekdot kayıtları, birçok çocuğun dahil olduğu ortamda belirlenen bir çocuğun davranışlarında görülen önemli gelişimsel olayların gözlemlenerek kaydedilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Bredenkamp, 2015). Anekdot kayıtları çocuğun oyun sürecindeki sosyal ilişkileri, kullanmış olduğu materyalleri ve kullanımları, büründükleri roller ve benimsedikleri davranış kalıpları, kendilerini ifade ediş biçimleri, oyun kurallarına karşı tepkileri ve işbirliği içindeki durumları gibi birçok niteliğin gözlemlenerek sorun ve problemlerin anlaşılması için kullanılabilir (Aydoğan, Gültekin Akduman ve Özyürek, 2019; Ulus ve Yalçıntaş Sezgin, 2020). Anekdot kaydı gözlenen olaydan hemen sonra, gözlenen davranışın nesnel anlatımıyla yapılmalıdır. Verilen bilgiler gözlemlenen koşulların sonradan anlaşılabilmesi yeterli ve açık olmalıdır. Anekdot kaydının tutulmasına ihtiyaç duyulan özel neden açıkça anlatılmalı ve kayıttan sonra destekleyici ek bilgilerin gözden geçirilmesi gerekmektedir (Erözkan, 2014).

Tablo 1. Anekdot Kaydı Örneği (Özen Altınkaynak, 2018).

Çocuğun Adı Soyadı: Hamza Altın				
Sınıf: Papatya Sınıfı				
Yer: Sınıf				
Kapsadığı Süre: 11.00-11.15				
Tarih 20.05.2024	Yer Sınıf	Gözlem Yapan Cansu Köken	Gözlenen Davranış Hikâye saatinde anlatılan hikâyeyi dinlemedi ve arkadaşını rahatsız etti.	Yorum Öğretmene yakın bir yerde oturduğunda dikkatini daha iyi kontrol edebiliyor.

2.2. Gelişim Kontrol Listeleri

Belirli bir yaş aralığı için farklı gelişim alanlarında yer alan becerilerin listeleri oluşturularak, gözlenen yetenek veya davranışların kullanılan listenin içeriğine göre tek tek incelenmesi ile bireysel olarak çocukların ge-

lişimleri hakkında gözlemlerin kaydedilmesinden oluşmaktadır. Listede-ki kontrol edilecek davranışlar sırasıyla değerlendirilir (Coşkun ve Deniz, 2016). Gelişim kontrol listeleri hemen hemen her durumda öğretmenin çok fazla zaman harcamadan gözlenen davranışları kaydetmek üzere kul-landığı, “evet” ya da “hayır” seçenekleriyle çocuğun belirtilen beceriye sa-hip olup olmadığı hakkında yorum yapabildiği değerlendirme araçlarıdır (Koza, 2007; Strickland ve Riley-Ayers, 2007). Oluşturulan kontrol listeleri, çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerinde belirlenen öğrenme çıktıklarına göre hazırlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

Tablo 2. Kontrol Listesi Örneği

Çocuğun Adı Soyadı: Mert Kara		
Tarih: 20.04.2024		
Türkçe Alan Becerileri (TAB)	Evet	Hayır
TAB3.1.Konuşmayı Yönetme		
TAB3.1.SB1. Seçim yapmak	X	
TAB3.1.SB2. İlişkiyi sürdürmek	X	

2.3. Gelişim Raporları

Gelişim raporları gözlem formlarında yer alan bilgilerin analiz edilerek, çocukların gelişimsel durumlarının değerlendirildiği raporlardır. Dönem sonlarında olmak üzere yılda 2 kez her çocuğa özgü hazırlanan bu rapor, çocukların tüm gelişim alanlarının bütüncül olarak değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Çocukların genel olarak gelişimsel ilerlemeleri ile gelişimin-desteklenmesi gereken durumların ortaya çıkmasını sağlayan bu rapor, aynı zamanda ailelerin çocuklarını tanımalarını, çocuklarının gelişimlerini takip etmelerini ve çocuklarını desteklemelerini de sağlamaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024). Gelişim raporları, öncelikle öğretmenler tarafın-dan çocukların gelişimleri ile başarılarını gösteren bilgi ve belgelerin top-lanıp kayıt edilmesi, sonra bu bilgilerin özetlenip değerlendirilmesiyle açık ve gerçekçi bir rapor elde edilmesi şeklinde aşamalı bir şekilde hazırlan-maktadır. Elde edilen bilgiler öğretmenler tarafından ürün ölçütleri, süreç ölçütleri, ilerleme ölçütleri ve belirli standartlar gibi bazı temel ölçütlere göre değerlendirilmektedir. Gelişim raporunda çocukların ürünlerinin de-ğerlendirilmesi ürün ölçütlerini; çocukların nasıl öğrendiği ve gelişiminin yaşına uygunluğuna göre değerlendirilmesi süreç ölçütlerini; önceki ge-lişim düzeyiyle kıyaslanarak nasıl bir ilerleme kat ettiği veya neler kazan-dığının değerlendirilmesi ilerleme ölçütlerini ve çocukların yaşlarına göre beklenen düzey ve ulusal standartlarla karşılaştırılarak değerlendirilmesi standart ölçütleri tanımlamaktadır (Mindes ve Jung, 2014).

Tablo 3. Gelişim Raporu Örneği (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

Sayın Öğretmen,

Gelişim raporu, çocukların aşağıda belirtilen alanlardaki gelişimlerine ilişkin gözlemlerinizi kaydetmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor, her dönemin sonunda her çocuk için doldurulacaktır. Raporu oluştururken çocuğun olumlu özelliklerini öne çıkaran ifadelerle başlayınız. Öncelikle çocukların beklenen düzeyde gösterdikleri becerileri, daha sonra geliştirilmesi gereken becerileri yazınız. Bu amaçla çocuklar için doldurduğunuz Gelişim ve Öğrenme İzleme Formularında (EK 1) yer alan bilgilerden yararlanınız. Bu bilgiler doğrultusunda görüş ve önerilerinizi de yazınız.

Okul Adı:
Öğretmenin Adı ve Soyadı:
Rapor Tarihi:
Çocuğun Adı ve Soyadı:
Çocuğun Doğum Tarihi:
Cinsiyeti:
Okula Başlama Tarihi:
Bilişsel Gelişim:
Dil Gelişimi:
Fiziksel Gelişim ve Sağlık:
Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler:
Görüş ve Öneriler:

Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu
Kısım

Çocuk Adı/Soyadı :

Öğretmen :

Yaş Grubu :

Kullanılan Gözlem Kayıt Araçları: Fotoğraflar, ürün inceleme formları, anekdot kayıtlar ve kontrol listesi

Bilişsel Gelişim: Tuğçe nesne ve varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirir ve sıralar. Karşılaştırma ve sınıflandırma yaparken ayın başında yardıma ihtiyaç duyarken, ayın sonuna doğru desteğe daha az ihtiyaç duymaya başladı. Bu ay belirlenen ölçme becerilerini desteklemeye yönelik öğrenme süreçlerinden önce karşılaştırma ve sınıflandırma becerilerini desteksiz yapabilmeye yönelik bireysel uyarlamalar yapılmıştır. Olayları oluş sırasına göre sıralar. Özellikle okunan kitaplardaki geçen olaylara dikkatini verir ve doğru şekilde sıralayabilir. Basit örüntüleri gösterme, örüntüdeki kuralı söyleme, modele bakarak örüntüyü kopyalama becerileri desteklenecektir. Nesne/varlıkların özelliklerini açıklama becerileri desteklenecektir.

Dil Gelişimi: Tuğçe cümleleri sözcüklerine ayırabilir. Sözcüklerin ilk sesini sözcüğü tekrar etmeye gerek duymadan söyleyebilir ve bu sesle yeni sözcükler üretebilir. Sözcüğün son sesini söyleme becerisi desteklenecektir. Sözcüklerin son sesini söyleme ve bu sesle yeni sözcükler üretilmeye yönelik öğrenme süreçleri planlanacaktır. Zıt ve eş anlamlı sözcükleri kullanma çalışmaları yapılacaktır.

Fiziksel Gelişim ve Sağlık: Tuğçe Eylül ve Ekim aylarında desteklenen denge becerilerinde önemli ilerleme kaydetmiştir. Denge tahtası üzerinde ve çizgi üzerinde farklı yönlerde yürüebilir. Nesne ve araç kullanarak koordineli hareketler yapabileme becerileri desteklenecektir. Tek ayak üzerinde durma çalışmaları yapılacaktır.

Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler: Tuğçe serbest oyun saatlerinde arkadaşları ile yaratıcı yollarla (kukla kullanma, ses tonunu değiştirme gibi) etkileşime girer. Arkadaşlarının ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır. Özgün ürünler oluşturmak konusunda oldukça isteklidir. sanat çalışmalarında çeşitli malzemeleri kullanma ve tasarlamaya artan bir ilgi gösteriyor.

Bu şekilde ne düşündüğünü ve hissettiğini oldukça net bir şekilde ifade edebilir.

Notlar:

.....

.....

.....

Şekil 1. Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu Örneği (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu Kısım	
Çocuk Adı/Soyadı :
Öğretmen :
Yaş Grubu :
Kullanılan Gözlem Kayıt Araçları: Fotoğraflar, ürün inceleme formları, anekdot kayıtlar ve kontrol listesi	
<p>Bilişsel Gelişim: Tuğçe nesne ve varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirir ve sıralar. Karşılaştırma ve sınıflandırma yaparken ayın başında yardıma ihtiyaç duyarken, ayın sonuna doğru desteğe daha az ihtiyaç duymaya başlar. Bu ay belirlenen ölçme becerilerini desteklemeye yönelik öğrenme süreçlerinden önce karşılaştırma ve sınıflandırma becerilerini desteksiz yapabilmesine yönelik bireysel uyarlamalar yapılacaktır. Olayları oluş sırasına göre sıralar. Özellikle okunan kitaplardaki geçen olaylara dikkatini verir ve doğru şekilde sıralayabilir. Basit örüntüleri gösterme, örüntüdeki kuralı söyleme, modele bakarak örüntüyü kopyalama becerileri desteklenecektir. Nesne/varlıkların özelliklerini açıklama becerileri desteklenecektir.</p> <p>Dil Gelişimi: Tuğçe cümleyi sözcüklerine ayırabilir. Sözcüklerin ilk sesini sözcüğü tekrar etmeye gerek duymadan söyleyebilir ve bu sesle yeni sözcükler üretebilir. Sözcüğün son sesini söyleme becerisi desteklenecektir. Sözcüklerin son sesini söyleme ve bu sesle yeni sözcükler üretebilmeye yönelik öğrenme süreçleri planlanacaktır. Zıt ve eş anlamlı sözcükleri kullanma çalışmaları yapılacaktır.</p> <p>Fiziksel Gelişim ve Sağlık: Tuğçe Eylül ve Ekim aylarında desteklenen denge becerilerinde önemli ilerleme kaydetmiştir. Denge tahtası üzerinde ve çizgi üzerinde farklı yönlerde yürüebilir. Nesne ve araç kullanarak koordineli hareketler yapabileme becerileri desteklenecektir. Tek ayak üzerinde durma çalışmaları yapılacaktır.</p> <p>Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler: Tuğçe serbest oyun saatlerinde arkadaşları ile yaratıcı yollarla (kukla kullanma, ses tonunu değiştirme gibi) etkileşime girer. Arkadaşlarının ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır. Özgün ürünler oluşturmak konusunda oldukça isteklidir. sanat çalışmalarında çeşitli malzemeleri kullanma ve tasarlamaya artan bir ilgi gösteriyor.</p> <p>Bu şekilde ne düşündüğünü ve hissettiğini oldukça net bir şekilde ifade edebilir.</p>	
Notlar:	
.....	
.....	
.....	

2.4. Portfolyolar

Alanyazında “ürün dosyası”, “gelişim dosyası”, “bireysel gelişim dosyası” ve “süreç gelişim dosyası” gibi farklı isimlerle de yer alan portfolyo, eğitim programındaki öğrenme çıktılarına göre çocukların ilerlemelerini görmek amacıyla çocukların çalışmalarına ait örneklerin sistematik olarak toplanmasıdır (Acar, 2014; Bredekamp, 2015; Orçan, 2014; Turpçu, 2015). Portfolyo aracılığıyla, çocuğun gelişiminin tüm yönlerine ilişkin verilerin düzenlenmesi ve biriktirilmesi mümkün olmaktadır (McAfee ve Leong, 2020). Portfolyoda yer alan her bir örneğe isim, tarih, ortam, zaman dilimi ve sınıf/grup ile ilgili bilgiler eklenmeli ve örneklerin anlaşılır olmalarını sağlayacak bilgi notları eklenmelidir (Friedman, 2011). Dil gelişimi ile ilgili olarak portfolyoda; sesleri ayırt etme, dil bilgisi yapılarını kullanma, okuma-yazma farkındalığı gösterme, dinlediklerini-izlediklerini ifade etme gibi kazanımlara yönelik belgelere yer verilebilir. Örneğin çocuğun öğretmene veya bir yetişkine yazdığı şarkılar, hikâyeler, şiirlerden örneklerin toplanması ve bunların okunarak ses kaydına alınması portfolyoya eklenebilir (Wortham ve Hardin, 2020). Kavram gelişimi ile ilgili olarak portfolyoda; kavram kitapları, bellek kartları, kavram oyuncakları gibi materyallerle çocukların etkileşimleri ve öğretmenlerin yönlendirmeleri sonucu

kavramsal materyallerin oluşturulmasına dair ürünler de portfolyoda yer alabilir.

2.5. Standart Testler

Erken çocukluk döneminde farklı yaş aralıklarında bulunan çocukların çeşitli alanlarda gelişimlerinin ve becerilerinin ne düzeyde olduğunu tespit etmek ve değerlendirmek amacıyla psikometrik ölçüm etki faktörü ve güvenilirliği yüksek olan testlere yer verilmektedir. Konu alanına ilişkin eğitim almış uzmanlar tarafından uygulanan testler aynı zamanda çocuklardaki farklılıkların belirlenebilmesi, çocuklardaki zekânın durumunu etkileyen yetenekleri ve ilgileri belirleyebilmesi ile çocuklara erken müdahalenin sağlanarak gelişimsel düzeyinin yorumlanabilmesi açısından önem taşımaktadır (Pınarcık ve Özözen Danacı, 2018).

Aşağıda sırasıyla kavram gelişiminde ve dil gelişiminde kullanılan standart testlere yer verilmiştir.

3. KAVRAM GELİŞİMİNİ DEĞERLENDİRMEDE KULLANILAN STANDART TESTLER

Kavramlar, bireylerin dünyayı anlamalarını ve anlamlı şekilde iletişim kurmalarını sağlayan, bireyler arasındaki iletişimi kolaylaştıran, bilginin sistematik olarak gruplandırılması ve örgütlenmesini sağlayan zihinsel araçlar şeklinde tanımlanmaktadır (Senemoğlu, 2020). Birey içinde bulunduğu dünyada nesnelere donanmış bir çevrede yaşar. Bireyin bu nesnelere öğrenebilmesi için nesnelere adlandırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Nesnelere adlandırılması ise dilde soyut düşüncenin temsil edilmesidir (Dominguez vd., 2013). Evrendeki her şeyin adlandırılması ve hatırlanması zor olduğundan kavramlar, aynı isimle tanımlanmış olan ve ortak özellikler barındıran semboller, olayları ve nesnelere grubunu temsil etmektedir (Demirel ve Dağyar, 2016; Merrill, 1983). Dolayısıyla insan zihninin temeli, kavramlardan oluşmaktadır (Gürbütürk vd., 2017).

3.1. 48-72 Aylık Çocukları İçin Temel Kavram Kazanımını Değerlendirme Ölçeği

Yaman Baydar ve Kandır (2020) tarafından geliştirilen ölçek, toplam 138 maddeden oluşmaktadır. İkili puanlama şeklinde hazırlanan ölçekte evet seçeneği bir, hayır seçeneği ise sıfırla puanlanmaktadır. "48-72 Aylık Çocuklar İçin Temel Kavram Kazanımını Değerlendirme Ölçeği" için geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonucunda geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir Ölçeğin alt ölçekleri ve içeriğine bakıldığında;

- *Hareket Alt Ölçeği*: Yön/pozisyon ve mekânda konum kavramları (başlan-

gıç-bitiş, uzak-yakın, iç-dış/ içinde-dışında/ içeri-dışarı, sağ-sol, aşağı-yukarı/ aşağıda-yukarıda-üstünde-altında, ön-arka/önünde-arkasında-ortasında, ileri/geri) olmak üzere toplam 18 maddeyi içermektedir.

- *Bilim Alt Ölçeği*: Duyu, materyal ve renk kavramları (katı-sıvı-gaz, pütürlü-kaygan, yumuşak-sert, tüylü-tüysüz, tatlı-acı-ekşi, dolu-boş, soğuk-ılık-sıcak, ıslak-kuru, parlak – mat, taze-bayat, canlı-cansız, eski-yeni, ağaç/cam/metal, ana renkler, ara renkler) olmak üzere toplam 34 maddeyi içermektedir.
- *Dil ve Okuma Alt Ölçeği*: Ses/Harf kavramları (sözcük bilgisi, telaffuz, sesleri adlandırma, büyük harfler-küçük harfler) olmak üzere toplam 18 maddeyi içermektedir.
- *Matematik Alt Ölçeği*: Sayı/sayma/ sıralama, şekil, boyut, zaman ve miktar kavramları (ritmik sayma, rakamları tanıma (0-9), çift haneli rakamlar(10----), sayı üretimi (2'şer, 5'şer,10'ar), birinci/ ikinci, dikey/ eğik/ yatay, iki boyutlu şekiller, kenar/köşe, üç boyutlu şekiller (küp, prizmalar), büyük/küçük /orta, ince-kalın, geniş-dar, önce-şimdi-sonra, sabah-öğle-akşam, dün-bugün-yarın, gece-gündüz, az-çok, ağır-hafif, boş-dolu, tek-çift, parça-bütün, eşit) olmak üzere toplam 57 maddeyi içermektedir.
- *Benlik ve Sosyal Farkındalık Alt Ölçeği*: Duygu ve sosyal uygunluk/sosyal uyum kavramları (şaşkın, kızgın, mutlu, üzgün, korkmuş, kız-erkek, akrabalık (anne/baba/ teyze...)) olmak üzere toplam 11 maddeyi içermektedir.

3.2. Bracken Temel Kavram Ölçeği - İfade Edici Formu

Bracken (1984) tarafından geliştirilen ve 2006 yılında revize edilen ölçek 3 yaş ve 6 yaş 11 ay arasında bulunan çocukların temel kavram gelişimlerini belirlemek için kullanılmaktadır. Ölçek toplam 155 madde ve 10 alt ölçekten oluşmaktadır. Alt ölçekler renk, harf/ses, sayılar/sayma, boyut/karşılaştırma, şekil, yön/konum, benlik/sosyal farkındalık, doku/materyal, miktar ve zaman/sıralama kavramları olarak sıralanmaktadır. İlk beş alt ölçeğin toplam puanı (renk, harf/ses, sayılar/sayma, boyut/karşılaştırma, şekil) School Readines Composite (SRC)-Okul Hazırlık Puanı (OHP) olarak adlandırılmaktadır. Alt ölçeklerin detaylarına bakıldığında;

- *Renk Alt Ölçeği*: Bu alt ölçek tüm dillerde geçerli olan temel renkleri içermekte ve birincil renklerin temsillerini içeren 10 maddeden oluşmaktadır.
- *Harf/Ses Alt Ölçeği*: Bu alt ölçek harflere karşılık gelen sesler ile küçük ve büyük harf bilgisini içeren 20 maddeden oluşmaktadır.
- *Sayılar/Sayma Alt Ölçeği*: Bu alt ölçek bir grup nesnenin sayılması ile tek ve

çift haneli rakamları tanıma becerilerini ölçen 19 maddeden oluşmaktadır.

- *Boyut/ Karşılaştırma Alt Ölçeği*: Toplam yedi maddeden oluşan bu alt ölçek bir boyutun tanımlandığı kavramlar (örneğin; dikey uzunluğun tanımlayıcısı olarak derin ve yatay uzunluğun tanımlayıcısı olarak da uzun kullanılmıştır); iki boyutun tanımlandığı kavramlar (örneğin; kısa ifadesi hem dikey ve hem de yatay boyutun tanımlanması için kullanılabilir); üç boyutun tanımlandığı kavramlar (büyük, kısa, kalın gibi her iki belirgin boyutun da dikkate alınması gereken kavramlar) ile çocuklardaki nesnelere belirgin özelliklerini ölçme, özelliklerine göre eşleştirme ve özelliklerini birbirinden ayırt etme becerilerini içermektedir.
- *Şekil Alt Ölçeği*: Bu alt ölçek bir, iki (daire, kare ve üçgen) ve 3 (küp ve piramit gibi) boyutlu şekilleri barındırmakta ve toplam 11 maddeden oluşmaktadır.
- *Yön/Konum Alt Ölçeği*: Bir nesnenin diğer bir nesne ya da nesnelere göre konumlanması (arkasında, üstünde, altında), bir nesnenin kendisi ya da bahsedilmeyen başka bir nesneye göreceli olarak pozisyonunu (açık, kapalı) ve yerleşme yönünü (sol, köşe, merkez vb.) değerlendirmeyi sağlayan bu alt ölçek toplam 30 maddeden oluşmaktadır.
- *Benlik/Sosyal Farkındalık Alt Ölçeği*: Toplam 17 maddeden oluşan bu alt ölçek okul öncesi ve ilköğretim dil ölçütlerinde sıkça yer alan kavramları ölçmektedir. Bireysel farkındalık ile ilgili olarak üzgün, mutlu gibi duygusal kavramlar ile sosyal farkındalık ile ilgili olarak ise akrabalık, cinsiyet ve sosyal uygunluğa yönelik (baba, kadın, genç) kavramları içermektedir.
- *Doku/Materyal Alt Ölçeği*: Toplam 15 maddeden oluşan bu alt ölçekteki kavramlar, nesnelere belirgin özellikleri (ağır, sıcak, keskin) ya da nesnelere temel bileşenlerini (ağaç, cam, metal) tanımlayan ifadeleri içermektedir.
- *Miktar Alt Ölçeği*: Toplam 12 maddeden oluşan bu alt ölçek, miktar ile ilişkili (birçok, dolu, üç parçalı gibi) kavramları içermektedir.
- *Zaman/Sıralama Alt Ölçeği*: Toplam 14 maddeden oluşan bu alt ölçek, temporal ve ardışık terimleri (sonra, ikinci) içermektedir (Bracken, 2006).

Uygulanması sırasında ilk beş ölçek için; birinci sorudan başlanır ve çocuk art arda dört maddeye yanlış cevap verene kadar devam edilir. Art arda dört maddeye yanlış cevap verildiğinde ölçek uygulaması sonlandırılır. Alt ölçeklerden alınan toplam puan, doğru cevapların toplam puanına eşittir. Ölçekteki maddeler doğru (1), yanlış (0), cevap yok (C) olarak işaretlenmektedir. Yanlış cevap ve cevap yok şıkkı (0) puan, doğru cevap (1) puan şeklinde puanlanarak toplam puan hesaplanmaktadır. Değerlendirmeye ilişkin puan aralıkları şöyledir:

Bracken Temel Kavram Gelişimi Ölçeği İfade Edici Türkçe Formu

Standart Puan	Kavram Gelişim Düzeyi
130 ve üzeri	Üst düzey
116-130	İyi
85-115	Orta
70-84	Düşük
70 ve altı	Çok düşük

Yolery ve Sevinç (2011) tarafından Bracken Temel Kavram Gelişimi Ölçeği İfade Edici Formu Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek maddeleri Türkçe'ye çevrilmiş ve uzman görüşüne sunulmuştur. Harf/ses alt testinde yer alan ve Türkçe alfabede olmayan "X, W, Q" harfleri yerine "C, V, O" harfleri dâhil edilmesi gibi gerekli görülen düzeltmeler yapılan Bracken Temel Kavram Ölçeği-İfade Edici Formu geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır (Bracken, 2006). 3-6 yaş çocuklarla uygulanan bu ölçme aracının Türkçe uyarlamasının güvenilirliğine ilişkin tutarlık katsayısı (KR20) .89 olarak; test-tekrar test değeri .99 olarak saptanmıştır (Yolery ve Sevinç, 2011).

3.3. Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu

Bracken (2006) tarafından geliştirilen Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu'nun 60-71 aylık çocuklar için Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Angın, Arı, Deniz ve Hamarta (2016) tarafından yapılmıştır. Formun uygulama süresi Çocuğun yaşına ve yeteneğine bağlı olarak 30-40 dakika arasında değişmektedir. Form, 10 alt ölçek ve 282 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk beş alt ölçeğinden elde edilen puan, Okula Hazır Bulunuşluk Bileşkesi (OHBB) olarak ifade edilmektedir. İlk beş alt ölçeğin uygulanma süresi 10-15 dakika arasında değişmektedir. Bracken Temel Kavram Ölçeği'nin alt ölçekleri olarak; renkler, harfler, sayılar/sayma, boyut/karşılaştırma, şekil, yön/konum, bireysel/sosyal farkındalık, yapı/materyal, miktar ve zaman sıralama ölçeği oluşturan alt testler olarak belirlenmiştir. Bu ölçekte yer alan alt testlerin uygulanış sırası ve içeriklerine ait bilgilerin detaylarına bakıldığında;

- *Renkler alt testi:* Tüm dillerde temel renk olarak yer alan ana renklerin bulunduğu 10 maddeyi içermektedir.
- *Harfler alt testi:* Büyük ve küçük harflerin bulunduğu 15 maddeyi içermektedir.
- *Sayılar/Sayma alt testi:* Tek ve çift sayılar ile sayı saymayı içeren 18 maddeyi içermektedir.
- *Boyut/Karşılaştırmalar alt testi:* Tek boyutlu, iki boyutlu ve üç boyutlu kav-

ramların yer aldığı testte, bir veya birden fazla özelliğe göre nesnelere eşleştirme, özelliklerine göre ayırt etme ve karşılaştırma yeteneğini kapsayan 22 maddeyi içermektedir.

- **Şekiller:** Tek boyutlu, iki boyutlu ve üç boyutlu şekilleri içeren ölçekte; tek boyutlu kategoride eğri, aç ve köşegen gibi çizgisel şekiller yer almaktadır. İki boyutlu kategoride şekiller; daire, kare ve üçgen gibi kavramlarla temsil edilmektedir. Üç boyutlu şekiller ise küp ve piramit gibi kavramları içermektedir.
- **Yön/Konum:** Bir nesnenin bir veya daha fazla nesneye göre konumunu tanımlayan, bir nesnenin kendisiyle bağlantılı durumları ve yerleştirilme yönünü aktaran 62 maddeyi içermektedir.
- **Bireysel/Sosyal Farkındalık:** Duygusal durumlara ilişkin maddelerin yer aldığı bireysel farkındalık ölçeği ile akrabalık, cinsiyet, yaş ve toplumsal uygunluğa ilişkin maddelerin yer aldığı sosyal farkındalık ölçeği toplam 33 maddeyi içermektedir.
- **Yapı/Materyal:** Bir nesnenin göze çarpan özelliklerini, niteliklerini ve bir nesnenin temel oluşumunu tanımlayıcı kavramların yer aldığı toplam 29 maddeyi içermektedir.
- **Miktar:** Miktar terimlerini ve çocuğun miktarı nasıl ayarlayabileceğini ölçen toplam 43 maddeyi içermektedir.
- **Zaman/Sıralama:** Bir zaman veya sıra içerisinde gerçekleşen olayları ve bu süreçteki olayların oluş hızı ve sırasını belirten terimlerin yer aldığı 30 maddeyi içermektedir (Bracken, 2006).

Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu toplam puanı, tüm alt testlerin puanları toplanarak elde edilmektedir. Uzmanların uygun buldukları madde ve resimlere ölçeğin Türkçe formunda yer verilmiş, uzman görüşleri alınarak, gerekli değişiklik ve düzeltmeler yapılarak madde ve resimler yeniden düzenlenmiştir. Harfler alt testinde, Türkçe alfabede yer almayan "W, X ve Q" harfleri sırası ile "U, N ve T" harfler ile değiştirilmiştir. Sayılar/sayma alt testindeki 41, 95 ve 53 sayıları, sırası ile 13, 16 ve 17 sayıları ile değiştirilmiştir. Ayrıca "dört" rakamının yazılışı Türkçe'de kullanıldığı şekilde yazılmıştır. Şekiller alt testinde yer alan "açı" maddesi testten çıkarılmıştır. Miktar alt testinde yer alan "domuz" resmi ve ifadesi "koyun" resmi ve ifadesi ile değiştirilmiştir. Ayrıca, aynı anlama sahip olduğu düşünülen 2 maddenin testten çıkarılması uygun görülmüştür. Ölçekte yer alan madde ve resimlerin çocuklar tarafından anlaşılabilirliği ve ölçeğin uygulama süresi hakkında fikir sahibi olmak amacıyla küçük bir grup (üç kişi) üzerinde pilot çalışma yapılmış ve formdaki maddelerin ve resimlerin çocuklar tarafından anlaşıldığı gözlemlenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri so-

nucunda formun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu saptanmıştır. Çocukların ilk 5 testteki performanslarına göre sonraki 6 testte yer alan maddelerin sadece bir kısmı uygulanmaktadır. Bracken Temel Kavram Testi'nin Türk çocuklarına ilişkin geçerliliği .002 ve test-tekrar test güvenilirliği .879 (ICC) olarak bulunmuş ayrıca Cronbach Alfa katsayısı .86, Spearman-Brown güvenilirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır (Uyanık Balat, 2003). Testin harf tanıma alt testinde Türkçe alfabede bulunmayan "W" harfi yerine "V" harfi; para alt testinde yer alan para kavramı ile ilgili maddelerde TL olarak Türk para birimimiz yer almaktadır.

Tablo 4. Bracken Temel Kavramlar Testi Örnek Soru Maddeleri (Uyanık Balat, 2003).

SRC	
1. Hangisi kırmızı?	5. Hangi balonlar aynı?
2. Hangisi yeşil?	6. Hangisi daire?
3. Hangisinde bir tane ayı var?	7. Hangisi üçgen?
4. Hangi meyve farklı?	
Yön/Konum	Sosyal/Duygusal
1. Hangi çocuk koltuğun arkasında duruyor?	4. Hangisi erkek çocuk?
2. Hangi tavuk kümesin içinde?	5. Kim kızgın?
3. Ağacın altında duran maymunu göster?	6. Mutlu çocuğu göster?
Ölçü	Dokuma/Materyal
1. Büyük olan hayvanı göster?	4. Hangisi tahtadan yapılmış?
2. En küçük topu göster?	5. Yumuşak olanı göster?
3. Hangi balık orta büyüklükte?	6. Temiz cam hangisi?
Miktar	Zaman/Sıralama
1. En çok elma olan ağacı göster?	4. Hangisi kış resmi?
2. Hangi vazoda birkaç çiçek var?	5. Hangi makas daha hiç kullanılmamış?
3. Hangisi bir çift çorap?	6. Hangi resim yağmurdan sonrasında gösteriyor?

3.4. Çocuklar için Bakış Açısı Alma Testi (ÇBT)

Aslan ve Köksal Akyol (2016) tarafından geliştirilen Çocuklar için Bakış Açısı Alma Testi (ÇBT) "Algısal Bakış Açısı Alma", "Bilişsel Bakış Açısı Alma" ve Duygusal Bakış Açısı Alma" olmak üzere üç boyuttan ve 24 maddeden meydana gelmektedir. Algısal Bakış Açısı Alma ve Bilişsel Bakış Açısı alma boyutları dörder maddeden oluşmaktadır. Duygusal Bakış Açısı Alma boyutu ise üzülme, kızma, mutlu olma, korkma duyguları ile ilgili dörder maddeden olmak üzere toplam 16 maddeden oluşmaktadır. Çocuklar için Bakış Açısı Alma Testi'nden alınabilecek puan minimum "0", maksimum "24"tür.

- *Algısal Bakış Açısı Alma Boyutu*; çocukların günlük hayatta karşı karşıya kaldıkları durumları içeren dört maddeden oluşmaktadır. Çocuktan resimde yer alan karakterin bakış açısından görebildiklerini tahmin etmesi istenmektedir. Örneğin, çocuğa bahçede saklambaç oynayan (ebe olan bir çocuk ve biri kız biri erkek saklanan iki çocuk) çocukların yer aldığı resim gösterilir. Erkek çocuk bir fiçinin arkasına tam olarak saklanmıştı ve ebenin bulunduğu yerden hiçbir şekilde görünmesi mümkün değilken; kız çocuğu bir ağacın arkasına saklanmış ancak vücudunun bir kısmı ebenin görebileceği şekilde dışarıda kalmıştır. Çocukla önce resimde gördükleri hakkında sohbet edilir. Daha sonra çocuğa ebenin hangi çocukları gördüğü sorulur. Değerlendirmede, çocuk eğer;

Kız çocuğunu görüyor, Erkek çocuğunu görmüyor derse "1" puan,
Erkek çocuğunu görüyor, Kız çocuğunu görmüyor derse "0" puan verilir,
Her iki çocuğu da görmediğini ya da her ikisini gördüğünü söylerse "0" puan verilir.

- *Bilişsel Bakış Açısı Alma Boyutu*; çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri çeşitli durumları içeren en fazla 5-6 hikâye kartının çocuğa gösterilmesinden oluşur. Kartlarda geçen olaylar anlatıldıktan sonra kartların içinden olayın nedeninin geçtiği kart çıkartılır. Çocuğa, "Şimdi sınıfından bir arkadaşını buraya çağırırsak, resimlere bakarak burada ne olduğunu (neden böyle olduğunu ya da sonunda ne olduğunu) sorsak, ne der?" diye sorulur ve çocuğun olaya bakışı alınır.
- *Duyusal Bakış Açısı Alma Boyutu*; çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri mutlu olma, üzüme, kızma ve korkma gibi duygu durumlarını içeren resimlerden meydana gelmektedir. Örneğin; dondurmasını yere düşüren bir çocuk, çizdiği resim arkadaşı tarafından bilerek yırtılan bir çocuk, annesinin oyuncak aldığı bir çocuk vb. resimler bulunmaktadır. Her bir resimde yer alan ana karakterin yüzü boş olarak çizilmiştir. Bu şekilde çocuğun, karakterin yüz ifadesine bakarak duygusunu tahmin etmesi engellenmek amaçlanmıştır. Araştırmacı tarafından farklı duygu durumları içeren resimler karışık şekilde verilmiş ve her resimde geçen olay kısaca çocuğa betimlenmiştir. Ardından çocuğa ana karakterin ne hissetmiş olabileceği sorularak bakış açısı alınır. Çocuk, resimdeki ana karakterin duygusunu (mutlu olma, üzüme, kızma, korkma) doğru ifade ederse "1" puan, yanlış ifade ederse "0" puan almaktadır.

3.5. Boehm-3 Temel Kavramlar Testi (BTBC-3)

Ann E. Boehm (2001) tarafından geliştirilen Boehm-3 Temel Kavramlar Testi, çocukların okulda akademik başarı sağlayabilmeleri için bilmeleri gereken 50 önemli kavramın değerlendirilmesi için tasarlanmıştır. Bo-

ehm-3'te test edilen kavramlar okul öncesi, 1. ve 2. sınıf çocuklarını değerlendirmek için hazırlanmıştır. Kavramlar, çocuklar için kullanılan yazılı materyallerde, okuma ve matematik programında ve öğretmenlerin sözlü yönergelerinde sıklıkla kullandıkları kavramlardan oluşmaktadır. Bu testle çocukların kavramların ne kadarını bildiğini belirlemek, öğretimde geçen anahtar kavramların anlaşılmasındaki zorluğu göstermek, aynı sınıfta bulunan çocukların seviyesine göre çocukların performansını değerlendirmek, özel eğitime ihtiyaç duyan çocukları belirlemek, çocuklardaki ilerlemenin kaydedilmesi ve davranış araştırmaları alanlarında kullanmak amaçlanmaktadır. Boehm-3 Temel Kavramlar Testi'nde yönler, zaman, mekânda konum, büyüklük, miktar ve genel kavramlar ile ilgili toplam 50 madde bulunmaktadır.

3.6 Stroop Testi TBAG Formu

John Ridley Stroop (1935) tarafından, renk-sözcük bozucu etkisinin, nesne veya renklerin isimlerini söylemenin bunlarla ilgili sözcükleri okumadan daha fazla zaman alması şeklinde tanımlanmıştır. Stroop etkisi, bir sözcüğün yazılmasında kullanılmış renk ile sözcüğün ifade ettiği rengin aynı olmaması halinde, sözcüğün yazımında kullanılan rengin söylenmesi istendiğinde söylemin gecikmeye uğraması şeklinde ifade edilmektedir (MacLeod ve MacDonald, 2000). Çok boyutlu (sözcük / şekil ve renk) bir uyarının dikkat kontrolü altında işlenmesini ve baskın olmakla birlikte amaca uygun olmayan tepki biçiminin (okuma) ketlenmesini gerektiren Stroop Testinin standardizasyon çalışması Kılıç ve diğerleri (2002) tarafından Türk çocuklarında 6-11 yaş grubu çocuk örnekleminde yapılmıştır. Stroop Testi Türkçe uyarlamasında 92 denekten yararlanılmış ve test-tekerrar test tekniği ile hesaplanan güvenilirlik katsayılarının .63 ile .81 arasında değiştiği belirlenmiştir. Testte dört kartın kullanıldığı sabit sırada sunulan beş bölüm yer almaktadır. İlk iki bölümde kartlardaki sözcüklerin okunması, son üç bölümde ise sözcük veya şekillerin renklerinin adlandırılması istenmektedir. Aşağıda Stroop Testi'ne örnek görsellere Şekil 2'de yer verilmiştir.

STROOP TESTİ-1

Kelimeleri değil kelimelerin yazıldığı renklerin isimleri söyleyelim.

mavi kırmızı sarı turuncu yeşil siyah
kırmızı mavi siyah sarı kırmızı sarı
siyah sarı turuncu mavi kırmızı yeşil
turuncu kırmızı yeşil sarı siyah mavi
yeşil siyah mavi sarı kırmızı turuncu
kırmızı sarı siyah yeşil turuncu mavi

Beynin bir rengi tanımaya çalışması, bir kelimeyi çözülmesinden daha zordur ve daha fazla dikkat gerektirir.
Bu durumda beynin sağ ve sol tarafı çalışarak daha fazla enerji harcar ve odaklanmaya çalışır.

STROOP TESTİ-2

Kelimeleri değil kelimelerin yazıldığı renklerin isimleri söyleyelim.

MAVİ KIRMIZI SARI SİYAH
KIRMIZI SİYAH YEŞİL MAVİ
YEŞİL SARI MAVİ SİYAH
SARI KIRMIZI YEŞİL MAVİ
YEŞİL MAVİ SİYAH SARI

Beynin bir rengi tanımaya çalışması, bir kelimeyi çözülmesinden daha zordur ve daha fazla dikkat gerektirir.
Bu durumda beynin sağ ve sol tarafı çalışarak daha fazla enerji harcar ve odaklanmaya çalışır.

Şekil 2. Stroop Testi Örnekleri (Sarıahmet, 2024).

3.7. Gizlenmiş Şekiller Grup Testi

Witkin, Oltman, Raskin ve Karp (1971) tarafından geliştirilmiş olan ve Türkçe'ye Okman Fişek (1979) tarafından uyarlanan bu testte, katılımcılardan karmaşık bir şeklin içinde saklanmış olan basit şekilleri bularak kalem yardımıyla işaretlemeleri istenmektedir. Yetişkinlerin ve çocukların hem analitik becerilerini hem de bilişsel stillerini ölçmeyi sağlayan bu testte üç kısım yer almaktadır. İlk kısımda yer alan yedi madde puanlamaya dahil edilmeyen alıştırma niteliğinde maddelerken, puanlamaya katılan ikinci

ve üçüncü kısımlarda dokuzar adet karmaşık şekil soruları yer almaktadır. Gizlenmiş Şekiller Grup Testinin yanıtlama süresi ilk kısım için iki ikinci ve üçüncü kısımlar için beşer dakika olarak belirlenmiştir. Yaş grubuna göre yanıtlama süresinin değişebileceği bilinmektedir. Gizlenmiş Şekiller Grup Testinin tüm soruları çocuk tarafından doğru olarak yanıtlandığında elde edilebilecek puan en fazla 18'dir. Test sonucunda elde edilen puanların yüksekliği bireyin alan bağımsızlığını, puanların düşüklüğü ise bireyin alan bağımlılığını ifade etmektedir. Farklı çalışmalara göre alan bağımlı ve bağımsızlığı değişkenlik göstermektedir.

3.8. Sayı ve İşlem Kavramları Testi

Aktaş Arnas, Deretarla Gül ve Sığırtmaç (2003) tarafından, 48-86 ay arası çocuklarda sayı ve işlem kavramının kazanımını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Geçerlik ve güvenilirliği değerlendirmek için yapılan analizler sonucunda testin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilmiştir. Bu testte sayma, rakam tanıma ve rakam yazma, eşleştirme, korunum, sıra sayıları, toplama ve çıkarma işlemleri gibi alt boyutlarıyla çocukların sayı ve işlem yeteneklerinin farklı yönlerini ölçmeyi hedefleyen 93 madde yer almaktadır.

- *Sayma maddeleri*; 1'den 10, 20 ve 100'e kadar ritmik sayma, ritmik sayarken atlanılan rakamı bulmayı içermekte,
- *Rakam yazma maddeleri*; gösterilen bir rakamı yazma, söylenen bir rakamı yazmayı içermekte,
- *Rakam tanıma maddeleri*; söylenen rakamı gösterme, gösterilen rakamı söylemeyi içermekte,
- *Rakam kartlarını eşleştirme*; nesnelere sayarak doğru rakam kartı ile eşleştirme, üç grup nesneyi sayarak soru işaretinin olduğu yere gelmesi gereken nesne sayısına ait rakam kartını bulmayı bire-bir eşleştirme, üç grup nesneden sayıca eşit nesnelere eşleştirme ve üç resim kartında sayıca eşit olanları eşleştirmeyi içermekte,
- *Sayı korunumu maddeleri*; verilen rakamın ifade ettiği kadar nesneyi gösterme, nesnelere sayarak kaç tane olduğunu söyleme,
- *Sıra sayıları maddeleri*; verilen nesne resimlerinden söylenen sıradaki nesneyi gösterme ve gösterilen sıradaki nesnenin kaçınıcı sırada olduğunu söyleme;
- *Toplama maddeleri*; somut nesnelere ve resimlerle toplama işlemlerini yapma ile ilgili maddeleri içermekte,
- *Çıkarma maddeleri*; somut nesnelere ve resimlerle ilave etme ve atma soruları ile çıkarma işlemleri yapmayı içermektedir.

4. DİL GELİŞİMİNİ DEĞERLENDİRMEDE KULLANILAN STANDART TESTLER

Yaşamın ilk yıllarından itibaren gelişim göstermeye başlayan ve insanoğlunun toplumsallaşmasında en temel becerisi olarak yer eden dil edimi ve gelişimi farklı kuramlarca ele alınmaktadır. Erken çocukluk döneminde dil, konuşma ve ifade becerilerinin değerlendirilmesi, bu gelişim alanına ilişkin eksiklik/bozuklukların saptanması, iki dillilik, artikülasyon bozuklukları ve anlam bilim sorunları gibi birçok değişkenin saptanması dil gelişiminde erken müdahale programlarının temelini oluşturmaktadır. Ayrıca erken saptanan dil ve konuşma bozuklukları sayesinde, çocukların ileriki yaşantısında yaşayabileceği akademik başarısızlık, sosyal iletişimsizlik ve davranış problemlerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır (Pınarcık ve Özözen Danacı, 2018).

4.1. Louisa Düss Psikanalitik Hikâyeler Testi

Louisa Düss (1948) tarafından geliştirilen ve Yani Anastasiadis tarafından Türkçe'ye uyarlanan testte 10 hikâye yer almaktadır. Bu teste göre yarım bırakılan hikâyelerin çocuk tarafından tamamlanması istenmektedir (Öner, 1996). Bu test çocuklardaki kompleks problemlerin çözümü için oluşturulan ve sıklıkla kullanılan tekniklerden biridir. Hikâyelerde psikoanalitik kurama uygun olarak her gelişim dönemine uygun olası problemlere yer vermektedir. Çocuklara sorulan soruların bazılarının üstünde durmak ve alınan yanıtların anlamlı oluşlarına göre derinleştirerek sorular sormak gerekmektedir. Bu sebeple bu hikâyelerin çocukların bilinçaltı simgelerini yorumlayabilen ve psikoanalitik soru sorma tekniğini iyi bilen uygulayıcı tarafından kullanılması gerekmektedir. Testte aile ve okuldan gelen öğelerin etkisini azaltmak amacıyla, üç hikâyenin konusu hayvanlardan oluşmaktadır. Test uygulanırken katılımcının kendisini kahramanın yerine koyması beklenmektedir, bu yüzden hikâyeler sıralanırken en az suçluluk duygusu uyandırabilecek komplekslerden başlanması gerekmektedir. Bu testte çocukların aile yaşantıları ile kendi iç dünyalarına ilişkin sırasıyla; : ayrılma-bireyleşme, ödipal karmaşa, nesne paylaşımı ve özerklik, dışa yönelik saldırganlık, kendine yönelik saldırganlık, akıldışı korku, kastasyon kaygısı ve kötü imgelem kategorilerinde hikâyelere yer verilmiştir (Sönmez, 2005).

Bu testin hipotezine göre; her hikâye ve hikâyede yer alan kahramanlar komplekslerle ilişkilidir. Testin uygulanması sırasında çocuk hikâye ile ilgili sorulan soruya yanıt vermezse ya da hikâyelerden birine takılıp, anlamlı içeriği olan veya sembolik değer taşıyan cevaplar verirse o hikâye ya da hikâye kahramanının çocukta bir kompleksi açığa çıkararak çağrışım yaptığı

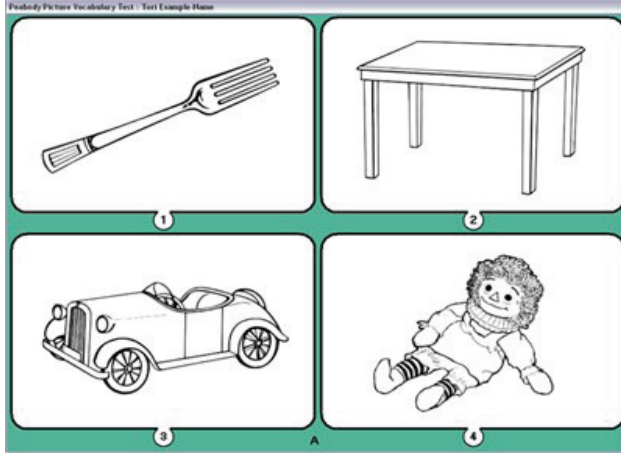
sonucuna ulaşılır. Çocuğun hikâyelerden birini cevaplamak istememesi ise o hikayenin çocukta var olan gizli bir çatışmaya denk geldiğini düşündürür. Bazı çocuklarda hikâyeler ilgi uyandırabilmektedir. Çocuğun hikâyelerin mutlu bir şekilde bitmesini istememesi durumu, hiç cevaplandırılması kadar anlam taşımaktadır. Yani hikâyelerin çocukta duygusal olarak boşalma sağladığını göstermektedir. Çocuklar sorulara cevap verirken şu davranışlarla karşılaştığında, bir kompleksin var olduğu düşünülebilir:

1. Beklenmedik ani yanıtlar,
2. Bir hikâyedeki kompleksin tekrar tekrar görülmesi,
3. Kulağa eğilip fısıldayarak konuşmak,
4. Hikâyelerden birine cevap vermeyi reddetmek,
5. Uzun zaman sessiz kalmak ve cevap vermemekte ısrar etmek,
6. Teste tekrar başlamayı istemek (Öner, 1996; Sönmez, 2005; Yıldırım, 1997).

Teste ait bir örnek (Yıldırım, 1997) : **KUŞ MASALI** (Çocuğun ebeveyninden birine olan bağlılığını veya özgürlüğünü görmek için). Bir baba, bir anne ve bir de yavru kuş daldaki yuvalarında uyuyorlarmış. Tam bu esnada birden fırtına çıkmış. Ağaç sarsılmış ve yuva yere düşmüş. Üç kuş birden uyanıvermişler. Baba hemen bir çam ağacına, anne de başka bir çam ağacına uçmuş. Şimdi yavru kuş ne yapacak? Uçmayı biraz biliyor.

4.2. Peabody Resim Kelime Testi (PRKT)

Dunn ve Dunn tarafından 1959 yılında geliştirilen Peabody Resim Kelime Testi, 1981'de ve 1997'de revize edilerek Peabody Resim Kelime Testi III (PRKT-III) (R) olarak yayınlanmıştır. Normal gelişim gösteren çocuklara uygulanabilmesinin yanı sıra özel gereksinimli çocuklara da uygulanabilmektedir. Hedeflenen her kelime için kullanılan şekil ile birlikte aynı sayfada yanıltıcı şekillere yer verilmektedir. 1974 yılında Katz vd. tarafından Türkçe'ye uyarlanan bu test, 2-12 yaşları arasındaki çocukların kelime bilgisini ölçmek amacıyla kullanılmaktadır. Test özel eğitim gerektirmemekte olup, çocuklarla uygulaması ortalama 10-15 dakika kadar sürmektedir.

Şekil 3. Peabody Resim Kelime Testi Örneği

Peabody Resim Kelime Testi basitten karmaşığa doğru sıralanmış resimlerden oluşmakta; her biri dört resim olmak üzere 100 kart ve kayıt formlarıyla uygulanmaktadır. Her kart için bir sözcük söylendiğinde, çocuğun dört resimden uygun olanı parmağıyla göstermesi veya uygun olanın altında yer alan rakamı söylemesi beklenmektedir. Resimlerin içeriğine bakıldığında kartlarda hayvan, eşya, doğa parçaları gibi resimler gösterilmektedir. Çocuk sekiz soruda arka arkaya altı yanlış cevap verinceye kadar testin uygulaması devam eder. Çocuğun her doğru cevabına 1 puan verilir. Çocuğun Peabody Resim Kelime Testi'nden alabileceği en düşük puan 0, en yüksek 100 puandır. Çocuğun puanının hesaplanması için çocuğun en son bildiği sözcüğün sıra numarasından, o numara kadar yaptığı hatalar toplamı çıkarılmaktadır. Elde edilen ham puan çocuğun önceden belirlenmiş olan yaşadığı yere göre (köy, gecekondü, şehir vb.) Alıcı Dil Bulma Çizelgesi'nden alıcı dil yaşına çevrilerek alıcı dil puanı hesaplanır (Öner, 1996).

4.3. Ana Sınıfı Çocuklarına Yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT)

Kargın vd. (2015) tarafından Türk çocuklarının erken okuryazarlık becerilerini ölçmek için geliştirilen test, erken okuryazarlık becerileri açısından risk grubunda yer alan ve okul öncesi dönemde bu becerilerinin desteklenmesine ihtiyaç duyan çocukların belirlenmesi amacıyla kullanılmaktadır. 60-72 aylık çocuklar için kullanılan bu test yedi alt boyuttan oluşmaktadır (Kargın vd., 2015):

1. Alıcı dilde sözcük bilgisi
2. İfade edici dilde sözcük bilgisi

3. Genel isimlendirme
4. İşlev bilgisi
5. Harf bilgisi
 - ✓ Alıcı dilde harf bilgisi
 - ✓ İfade edici dilde harf bilgisi
6. Ses bilgisel farkındalık
 - ✓ Uyak farkındalığı
 - ✓ İlk sese göre eşleme
 - ✓ Son sese göre eşleme
 - ✓ Cümle ayırma
 - ✓ Hece ayırma
 - ✓ Hece birleştirme
 - ✓ İlk ses atma
 - ✓ Son ses atma
7. Dinlediğini anlama

4.4. Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil Testi (TİFALDİ)

Kazak Berument ve Güven (2013) tarafından 2-13 yaş aralığını kapsayarak geniş yaş aralığında alıcı dilin kelime bilgisini değerlendirmek amacıyla geliştirilen dil testidir. Test bireysel olarak uygulanmakta olup, ikisi alıştırma kartı olmak üzere kolaydan zora doğru sıralanan 159 karttan oluşmaktadır. Her kartta profesyonel çizimlerle resmedilmiş, siyah-beyaz çizilen ve çoktan seçmeli formatta hazırlanan biri hedef kelime olmak üzere dört resim bulunmaktadır. Uygulama sırasında uygulayıcının sözel olarak söylediği hedef kelimenin, çocuk tarafından gösterilmesi beklenmektedir.

1998 yılında kelimelerin seçimiyle başlamış olan testin geliştirilmesi sürecinde, Türk dili kelime dağarcığı esas alınmıştır. İlk olarak, kelime sıklık listeleri ve Türkçe Sözlük esas alınarak, soyut ve somut kelimeler olmak üzere farklı güçlükte ve kategorilerde 242 kelime seçilmiştir. Daha sonra test kitapçıkları her sayfada biri hedef, dördü çeldirici olmak üzere profesyonel ressam tarafından resimlendirilerek hazırlanmıştır. Pilot çalışması, Ankara ili, ilçe ve köylerinde 2-13 yaş aralığından 648 çocuk ile yapılan testin uygulaması Türkiye genelinde 61 ilde, 3755 çocuk ile tamamlanmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları testin 2-13 yaş aralığındaki çocukların alıcı dilin kelime bilgisini değerlendirmek amacıyla kullanabileceğini göstermektedir.

4.5. Okul Öncesi Dil Ölçeği-5 (PLS-5)

Okul Öncesi Dil Ölçeği-5, Zimmerman, Steiner ve Pond (2011) tarafından geliştirilen Şahlı ve Belgin (2017) tarafından 0-7 yaş 11 ay arasındaki toplam 1320 çocuk ile Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan dil gelişimini değerlendirme ölçeğidir. Testin güvenilirliğini belirlemek amacıyla uygulamalar sonrasında test-retest yöntemi uygulanmıştır ve PLS-5'in daha önce uygulandığı 120 çocuk, iki hafta sonra tekrar test edilmiştir. Çalışma sonucunda PLS-5'in standart ölçekleri için Pearson korelasyon katsayıları sırasıyla İşitsel Algı (İA) Ham Puan: .937, İfade Edici Dil (İED) Ham Puan: .908 ve Toplam Dil Puanı (TDP): .926 olarak bulunmuştur. PLS-4'ün yenilenmiş versiyonu olan PLS-5;

- Çocuğun, dil gelişiminde bir gerilik/gecikme olup olmadığının belirlenmesinde,
- Çocuğun, erken müdahale veya konuşma ve dil hizmetlerine uygun olup olmadığının belirlenmesinde,
- Çocuğun, alıcı veya ifade edici dil gelişiminin kronolojik yaşı ile uyumlu olup olmadığının veya bu alanların her ikisini içeren bir gecikme varsa bunun tespit edilmesinde ve düzeyinin belirlenmesinde,
- Uygun müdahalelerin yapılabilmesi için çocuğun dile ilişkin güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenmesinde,
- İlgili, jestler, oyun, ses gelişimi, sosyal iletişim, kelime bilgisi, kavramlar, dil yapısı, bütüncül dil ve yeni gelişim gösterdiği okuryazarlık alanlarındaki alıcı ve ifade edici dil becerilerinin tanımlanmasında,
- Konuşma ve dil terapisinin faydasının ölçülmesinde kullanılmaktadır (Şahlı ve Belgin, 2017).

Ölçek; resimli kitapçık, kayıt formu ile spesifik nesne ve oyuncaklardan oluşmaktadır. Ölçeğin uygulama süresi, çocuğun yaşına, yeteneğine ve test esnasında işbirliği içinde hareket etme düzeyine bağlı olarak farklılık göstermektedir. PLS-5, iki standart ölçek ve iki ek ölçekten meydana gelmiştir. Ek ölçekler ihtiyaç durumunda kullanılır (Şahlı, 2016; Şahlı ve Belgin, 2017). Test içeriğindeki ek ölçüm araçları:

Dil Örneklemi Kontrol Listesi, bağlantılı sözcelerle konuşan çocuklarda kullanılabilir. İçeriğe, yapıya ve çocuğun spontane ifadeleri kullanımına ilişkin genel bir bilgi verir. Ortalama sözcük uzunluğu (OSU) hesaplanabilir ve spontane sözcüklere ilişkin özet bir profil oluşturulabilir. Çocuğun konuşma anlaşılabilirliğine ilişkin bilgi de elde edilebilir.

Ev İletişim Anketi, küçük yaşta çocuklar (0-2 yaş 11 ay arası) için tasarlanmasına rağmen, daha büyük yaşta çocukların iletişim becerilerinin de-

ğerlendirilmesinde de kullanılabilir. Çocuğun iletişim davranışları; anne, baba veya bakımından sorumlu olan diğer kişiler (bakıcı, annanne, teyze vb.) aracılığıyla değerlendirilmektedir. Ankette yer alan sorular, çocuğun alıcı ve ifade edici dil becerilerinin evde, kreşte veya anaokulunda nasıl sergilendiğine odaklanmaktadır. Değerlendirme öncesinde çocuğun iletişimi ile ilgili güçlü ve zayıf yönleri hakkında bilgi sahibi olmak için, anket çocuğa bakan kişiye gönderilir veya test oturumundan önce doldurulması sağlanır. Ev İletişim Anketi, PLS-5 test sonuçlarını desteklemek ve Bireyselleştirilmiş Aile Hizmeti Planı'nı (BAHP) oluşturmak amacıyla da kullanılabilir (Şahlı, 2016).

Artikülasyon Tarama Ölçeği, 2 yaş 6 ay-7 yaş 11 ay arası çocuklarda kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Artikülasyon Tarama Ölçeği, bir klinisyenin ek bir artikülasyon testinin gerekli olup olmadığını belirlemesi için kullanabileceği araştırma esaslı kriter puanlarını sunmaktadır (Zimmerman vd, 2011; Şahlı ve Belgin, 2014; Şahlı, 2016; Şahlı ve Belgin, 2017).

4.6. Türkçe Erken Dil Gelişim Testi (TEDİL)

ABD'de 3 yaş ve 7 yaş 11 ay arası çocukların dil gelişimi performanslarının değerlendirilmesi amacıyla Hresko vd. (1999) tarafından geliştirilen bu test, sonrasında 1991 yılında bazı değişikliklerle TELD-2 adını almıştır. TELD-2'ye 1999 yılında resimlerin renkli hale getirilmesi, alıcı ve ifade edici dil olarak alt testlere bölünmesi ve alt bölümlere standart skorlar eklenmesi sonucu TELD-3 halini almıştır. Türkçe'ye uyarlanması Güven ve Topbaş (2011) tarafından yapılmış ve Türkçe Erken Dil Gelişim Testi olarak isimlendirilmiştir. Bu test erken dönem sözel dil gelişimini değerlendirmekte ve dilin beş temel bileşeninden üçünü (anlambilgisi, biçimbilgisi ve sözdizimi) kapsamaktadır. Bu test dil gelişimi problemi olan çocukların belirlenmesi, sorunların saptanması, uygun bir müdahale programının oluşturulabilmesi ve özel eğitim veya alternatif bir eğitime ihtiyaç duyup duymadığına ilişkin bilgi sağlaması açısından büyük önem taşımaktadır. Türkçe test 2 yaş ve 7 yaş 11 ay arasında anadili Türkçe olan, maddelerin yönergelerini anlayabilecek ve sorulara verilecek cevapları formüle edebilecek çocuklar için uygundur. Testi uygulamak isteyen kişilerin, testin nasıl uygulanacağı ve sonuçların nasıl yorumlanacağı hakkında formal bir eğitim almaları gerekmektedir. Testin uygulanması sırasında belirli bir zaman sınırlaması bulunmamakta olup, çocukların yaşları ve becerilerine göre 15-40 dakika gibi bir süre aralığında uygulama tamamlanmaktadır. Test puanlanırken, çocuğun maddenin yanında belirtilmiş olan geçme ölçütünü sağlaması durumunda doğru olarak 1 puan ve sağlamaması durumunda yanlış olarak 0 puan veya "geçemedi" şeklinde işaretlenmesi beklenmektedir.

Tablo 5. TEDİL Testin Başlangıç Noktaları (Güven ve Topbaş, 2015)

Alıcı Dil Alt Testi	İfade Edici Dil Alt Testi
2 Yaş : Başlama noktası 5. madde	2 Yaş : Başlama noktası 10. madde
3 Yaş : Başlama noktası 10. madde	3 Yaş : Başlama noktası 15. madde
4 Yaş : Başlama noktası 15. madde	4 Yaş : Başlama noktası 20. madde
5 Yaş : Başlama noktası 20. madde	5 Yaş : Başlama noktası 25. madde
6 Yaş : Başlama noktası 25. madde	6 Yaş : Başlama noktası 30. madde
7 Yaş : Başlama noktası 28. madde	7 Yaş : Başlama noktası 33. madde

Testin uygulanmasına başlangıç noktasından başlanır. Eğer çocuk ardı ardına üç soruya doğru cevap veremezse, testte üç doğru yanıt verilene kadar geriye gidilerek sorulur. Bu taban puandır ve bu kısmın altında kalan sorulara doğru yanıt verilmiş olarak kabul edilir. Formlarda en ileri kısımdaki üç doğru yanıtı da taban puan olarak alıp altında kalanlar doğru olarak kabul edilmektedir. Testte çocuk ardı ardına üç maddeye yanlış yanıt verene kadar devam edilir. Burası tavadır ve testte tavan puanın üzerindeki her madde 0 olarak puanlanır ve yanlış kabul edilir.

Testin, Form A ve Form B olmak üzere iki form ve iki kitabı bulunmaktadır. Testin her iki formunda da Alıcı Dil ve İfade Edici Dil olmak üzere iki alt test ve toplam 76 madde bulunmaktadır. A formu Alıcı Dil alt testinde 24 anlam bilgisini ve 13 sözdizimi/biçim bilgisini ölçen madde ve İfade Edici Dil alt testinde 22 anlam bilgisini, 17 sözdizimi/biçim bilgisini ölçen madde bulunmaktadır. B formunun Alıcı Dil alt testinde 25 anlam bilgisini ve 12 sözdizimi/biçim bilgisini ölçen madde ve İfade Edici Dil alt testinde ise 24 anlam bilgisini ve 15 sözdizimi/biçim bilgisini ölçen madde bulunmaktadır. Bu maddelerin bir kısmında resim gösterme veya betimleme diğer bir kısmında ise sözel yönergeleri yerine getirme ve sorulara sözel olarak yanıt verme gibi tepki ölçütleri kullanılmaktadır. Testin maddeleri anlam bilgisi ve sözdiziminin birçok farklı biçimini ölçmektedir. Bu nedenle, kısa sürede çocuğun dil becerileri hakkında geniş bir bakış açısı sunmaktadır.

TEDİL Form A ve Form B için test-tekrar test yöntemi güvenilirliğine bakıldığında; .95 ve .86 değerleri ile oldukça güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Testin geçerlik çalışması sonucunda testin hedeflediği yapıyı uygun şekilde ölçtüğü, gelişimsel bir ölçme aracı özelliğine sahip olduğu ve ölçmeyi hedeflediği becerileri doğru şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmaktadır (Topbaş ve Güven, 2015).

4.7. Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi (TODİL)

Hammill ve Newcomer (2008) tarafından geliştirilen Test of Langua-

ge Development-Primary: Fourth Edition'ın (Dil Gelişimi Testi-İlköğretim Çağı:4.Baskı) (TOLD-P:4) Topbaş ve Güven (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlamasından oluşan Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi; 4 yaş ile 8 yaş 11 ay grubunu kapsayan, bireysel olarak yönetilen ve çocukların dil gelişimini farklı boyutlarıyla ayrıntılı olarak ölçmeyi amaçlayan dil gelişimi testidir. Çocukta alıcı ve ifade edici dil becerilerini birlikte ölçmeyi amaçlayan bu test dokuz alt testten oluşmaktadır:

1. Resim sözcük dağırcığı
2. İlişkili sözcük dağırcığı,
3. İfade edici sözcük dağırcığı,
4. Dilbilgisel anlama,
5. Cümle tekrarı,
6. Dilbilgisel tamamlama,
7. Sözcük ayırt etme,
8. Sesbirimsel analiz,
9. Sözcük sesletimi (Topbaş ve Güven, 2017).

Testin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Türkiye'nin yedi bölgesi ve 23 şehrinden 1252 çocuk ile yapılmıştır. Tüm örneklem grubunda güvenilirlik katsayısı .80 üzerinde bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirliğine bakılmış ve dört alt test için sonuçlar .80'in üzerinde ve diğer beş alt test için ise .90'ın üzerinde bulunmuştur.

4.8. Kaufman Erken Akademik ve Dil Becerileri Araştırma Testi

Alan S. Kaufman ve Nadeen L. Kaufman (1993) tarafından ABD'de geliştirilen bu test Uyanık (2010) tarafından Türkçe uyarlaması, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Erken dil, bilişsel yeterlikler ve akademik becerilerin değerlendirilmesini sağlayan bu test 36-83 aylık çocukların değerlendirilmesi amacıyla geliştirilmiştir.

ABD'den getirilerek Türkiye uyarlaması yapılan bu test, sözcük bilgisi (33 madde), sayılar, harfler ve sözcükler (37 madde) ile telaffuz araştırması (20 madde) alt testlerinden oluşmaktadır. Dil beceri ölçekleri olarak; İfade Edici Dil Becerileri Ölçeği (35 madde) ile Alıcı Dil Becerileri Ölçeği (35 madde) yer almaktadır. Erken Akademik Beceri Ölçekleri olarak; Sayı Becerileri Ölçeği (17 madde), ile Harf ve Sözcük Becerileri Ölçeği (20 madde) yer almaktadır. Testin uygulanması aşamasında test kitapçığındaki her maddenin resmi çocuklara gösterilir, resme ait yönerge yüksek sesle okunur ve çocuklardan cevap vermeleri beklenir. Her doğru cevap için test kayıt formuna bir (1) puan, her yanlış cevap için sıfır (0) puan verilmektedir. Sözcük

cük Bilgisi alt testi ile Sayılar, Harfler ve Sözcükler alt testlerinde çocuk, ardi ardına beş yanlış cevap verirse o alt test yarıda kesilmekte ve diğler alt test uygulanmaya başlanmaktadır. Telaffuz Araştırması alt testi uygulanırken, maddelerin resimleri çocuğa gösterilmekte ve maddeye ait yönerge çocuğa okunmaktadır. Çocuk sözcüğü doğru telaffuz ederse (1) puan verilmektedir. Ancak çocuk sözcüğü yanlış telaffuz ederse uygulayıcı sözcüğü doğru olarak telaffuz eder ve çocuktan tekrar telaffuz etmesini istemektedir. Bunun sonucunda, çocuk doğru telaffuz ederse (1) puan, yanlış telaffuz ederse (0) puan verilmektedir. Testin tümünün uygulanması her çocuk için 15-25 dakika arasında sürmektedir. Her alt test için ham puan, doğru cevaplanmış olan madde sayısıdır (Kaufman ve Kaufman,1993). Ölçeğin Türkçe uyarlaması için Ankara ilinden 61-72 aylık 423 çocuk çalışmaya katılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları sonucuna göre Kaufman Erken Akademik ve Dil Becerileri Araştırma Testi'nin 61-72 aylık Türk çocukları için geçerli ve güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Uyanık ve Kandır, 2014).

EK 1. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı Kavram Listesi

Tablo 6. 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı Kavram Listesi (Milli Eğitim Bakanlığı, 2024).

KATEGORİLER	KAVRAMLAR	KATEGORİLER	KAVRAMLAR
RENK	Öğretmen ele aldığı renk ve renk tonlarını aylara göre kaydeder.		İleri-Geri Sağ-Sol Önünde-Arkasında Ön-Arka Yukarı-Aşağı Alt-Orta-Üst Altında-Ortasında-Üstünde Arasında Yanında Yukarıda-Aşağıda İç-Dış İçinde-Dışında Çevresinde-Etrafında İçeri-Dışarı Uzak-Yakın Alçak-Yüksek Sağında-Solunda
GEOMETRİK ŞEKİL	Daire Çember Üçgen Kare Dikdörtgen Elips Kenar Köşe Küre Küp Piramit Silindir	YÖN/MEKÂNDA KONUM	

BOYUT	Büyük-Orta-Küçük İnce-Kalın Uzun-Kısa Geniş-Dar	SAYI/SAYMA	1-20 arası sayılar Sıfır İlk-Orta-Son Önceki-Sonraki Sıra sayısı (1. - 2.)
MİKTAR	Az-Çok En az-En çok Hepsi-Hiçbiri Ağır-Hafif Boş-Dolu Tek-Çift Yarım-Tam Eşit-Denk Kalabalık-Tenha Parça-Bütün Para	DUYU	Tatlı - Tuzlu Acı Ekşi Sıcak-Soğuk-Ilık Sert-Yumuşak Kaygan-Pütürlü Tüylü-Tüysüz Islak-Kuru Sivri-Küt Kokulu-Kokusuz Parlak-Mat Taze-Bayat Sesli-Sessiz
KATEGORİLER	KAVRAMLAR	KATEGORİLER	KAVRAMLAR
DUYGU	Mahcubiyet Hayal Kırıklığı Yalnızlık Mutlu Üzgün Sevgi Güven Heyecan Endişe İğrenme Pişmanlık Gurur Utanma Kızgın Korkmuş Şaşırılmış	ZİT	Hareketli-Hareketsiz Kolay-Zor Karanlık-Aydınlık Ters-Düz Düzenli-Dağınık Aynı-Farklı-Benzer Açık-Kapalı Hızlı-Yavaş Canlı-Cansız Eski-Yeni Başlangıç-Bitiş Kirli-Temiz Aç-Tok Şişman-Zayıf Yaşlı-Genç Derin-Sığ Düz-Eğri Güzel-Çirkin Doğru-Yanlış Açık-Koyu

ZAMAN	Dün-Bugün-Yarın Gece-Gündüz Önce-Şimdi-Sonra Erken-Geç Sabah-Öğle-Akşam Asla-Her zaman Günler, haftalar, aylar, mevsimler, yıllar	YAPI/MATERYAL	Katı/Sıvı/Gaz Metal Ahşap Cam Kumaş Plastik
KAVRAM EKLENEBİLİR			

KAYNAKÇA

- Acar, E. (2014). Proje ve portfolyo değerlendirme, S. Baştürk (Edt.), *Eğitimde ölçme ve değerlendirme*, (ss.229-252), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Akgün, E. (2019). Gelişimsel tanı ve değerlendirme yöntemleri, Ç. Dinçer (Edt.) *Gelişimsel tanı ve değerlendirme yöntemleri* (ss.160-181), Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını: 2245.
- Aktaş Arnas, Y., Deretarla Gül, E. ve Sığırtmaç, A. (2003). 48 86 ay çocuklar için Sayı Ve İşlem Kavramları Testi'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12(12), 147-157.
- Alisınanoğlu, F. (2009). Bebeklik dönemi (0-2 yaş) ve yeni yürüme döneminde (2-3 yaş) gelişim, A. Ataman (Edt.), *Gelişim ve öğrenme* (2. Baskı) , Gündüz Eğitim Yayınları.
- Angın, E. D., Arı, R., Deniz, M. E. ve Hamarta, E. (2016). Bracken Temel Kavram Ölçeği-III: Alıcı Formu'nun (BTKÖ-III: A) 60- 71 aylık çocuklar için geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7, 73-83.
- Aslan, D. ve Akyol, A. (2016). Çocuklar için Bakış Açısı Alma Testi ÇBT 'nin Geliştirilmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 207-221.
- Aydoğan, Y., Gültekin Akduman, G. ve Özyürek, A. (2019). Çocukları tanıma ve değerlendirme, Y. Aydoğan ve G. Gültekin Akduman (Edt.), *Çocuk Ruh Sağlığı* (4. Baskı) (ss.43-71), Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Bıçakçı, M. (2018). Gelişimin değerlendirilmesi, A. Köksal Akyol (Edt.), *Erken çocukluk döneminde gelişim II* (ss.298-321), Anı Yayıncılık.
- Boehm, A. E (2001) *Boehm Test Of Basic Concepts-3 Examiner's Manuel*, Pearson.
- Bracken, B. A. (1984). *Bracken Basic Concept Scale*, Harcourt Assessments.
- Bracken, B. A. (2006). *Bracken Basic Concept Scale-Expressive*, Pearson.
- Bredenkamp, S. (2015). *Erken çocukluk eğitiminde etkili uygulamalar* (2.Baskı), H.Z. İnan ve T. İnan (Çev. Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Coşkun, L. ve Deniz, Ü. (2016). "Okul öncesi dönemdeki çocukların yazmaya hazırlık becerilerini değerlendirme kontrol listesi" için geçerlik güvenilirlik çalışması, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 147-161.
- Demirel, M. ve Dağyar, M. (2016). Effects of problem-based learning on attitude: A metaanalysis study. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 12(8), 2115-2137.
- Düss, L. (1948). *The psychological function of the proper name in the reconstruction of the personality of a schizophrenic*, The Psychiatric Quarterly, Springer, 22, 646-666. <https://doi.org/10.1007/BF01572439>
- Erözkan, A. (2014). *Psikolojik danışma ve rehberlikte test dışı teknikler*, Mentis Yayıncılık.
- Friedman, D. (2011). *Creating an early childhood education portfolio*, Cengage

Learning.

- Gözüm, A.İ.C. (2018). Gelişimsel değerlendirme, O. S. Kesicioğlu ve B. Yıldırım Hacıbrahimoğlu (Edt.), *Erken çocuklukta çocuğu tanıma ve değerlendirme* (ss.71-98), Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Gürbüzürk, O., Aktı-Aslan, S. ve Et, S. (2017). Sekizinci sınıf fen ve teknoloji programı Hücre Bölünmesi ve Kalıtım ünitesinin kazanımlarına ulaşma düzeyinin değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2).
- Güven, S. ve Topbaş, S. (2015). Erken Dil Gelişimi Testi-Üçüncü Versiyonu'nun (Test of Early Language Development-Third Edition) Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Ön Çalışması, *International Journal of Early Childhood Special Education* (INT-JECSE), 6(2), 151-176.
- Hammill, D.D. and Newcomer, P.L. (2008). *Test of Language Development-Primary 4* (TOLD-P:4), PRO-ED.
- Hresko W. P., Reid D. K. and Hammill D.D. (1999). *Test of Early Language Development* (TELD) Third Edition, PRO-ED.
- Işıkoğlu Erdoğan, N. ve Canbeldek, M. (2017). Erken çocukluk eğitiminde ölçme ve değerlendirme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 1306-1327.
- Jiban, C. (2013). *Early Childhood Assessment: Implementing Effective Practice: A Research Based guide inform assessment planning in Early grades*. <https://www.maine.gov/doe/sites/maine.gov.do/files/inline-files/EarlyChildhoodAssessment-ImplementingEffectivePractice%5B1%5D.pdf> (18.04.2024 tarihinde kaynağa erişilmiştir).
- Kargın, T., Ergül, C., Büyükoztürk, Ş. ve Güldenoğlu, B. (2015). 60-72 aylık çocuklara yönelik erken okuryazarlık testi (EROT) geliştirme çalışması, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 237-270. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000231
- Kaufman, A. S. and Kaufman N. L. (1993). *K-SEALS Kaufman Survey of Early Academic and Language Skills: Manual*, Pearson Assesments.
- Kazak Berument, S. ve Güven, A. G. (2013). Türkçe İfade Edici ve Alıcı Dil (TİFAL-Dİ) Testi: I. alıcı dil kelime alt testi standardizasyon ve güvenilirlik geçerlik çalışması, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(3), 192-201.
- Kılıç, B. G., Koçkar, A. İ., Irak, M., Şener, Ş. ve Karakaş, S. (2002). Stroop Testi TBAG Formunun 6-11 yaş grubu çocuklarda standardizasyon çalışması, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 9(2), 86-99.
- Koza, W. (2007). *Managing an effective early childhood classroom*, Shell Education Publishing.
- MacLeod, C. M. and MacDonald, P. A. (2000). Interdimensional interference in the Stroop effect: uncovering the cognitive and neural anatomy of attention, *Trends in cognitive sciences*, 4(10), 383-391. [https://doi.org/10.1016/s1364-6613\(00\)01530-8](https://doi.org/10.1016/s1364-6613(00)01530-8)
- McAfee, O. and Leong, D.J. (2020). *Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi* (5.Basımdan Çeviri), B. Güzel (Çev.

- Edt.), Nobel Akademik Yayıncılık.
- McAfee, O., Leong, D.J. and Bodrova, E. (2015). *Assessing and guiding young children's development and learning* (6th Edt.), Pearson Education.
- McInerney, D.M. and Putwain, D.W. (2017). *Developmental and educational psychology for teachers: An applied approach*. Routledge.
- McLahlan, C. (2017). *Assessment in early childhood education*. <https://www.doi.org/10.1093/OBO/9780199756810-0179>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2015). Çocuk gelişimi ve eğitimi çocukları tanıma/ değerlendirme. https://www.megep.meb.gov.tr/mte_program_modul/moduller/%C3%87ocuklar%C4%B1%20Tan%C4%B1ma%20-%20De%C4%9Ferlendirme.pdf
- Milli Eğitim Bakanlığı (2024). *Temel Eğitim Genel Müdürlüğü Okul Öncesi Eğitim Programı*.
- Mindes, G. and Jung, L. A. (2014). *Assessing young children* (5th Edt.), Pearson.
- Merrill, M. D. (1983). Component display theory, C. M. Reigeluth (Ed.), *Instructional design theories and models*, Lawrence Erlbaum Associates.
- Okman Fişek, G. (1979). *Saklı şekiller grup testi*. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Orçan, M (2014). Değerlendirme aracı olarak portfolyo, A. Önder (Edt.), *Okul öncesi dönemde çocukları değerlendirme ve tanıma teknikleri* (ss.191-204), Pegem Akademi Yayıncılık.
- Öner, N. (1996). *Türkiye'de kullanılan psikolojik testler* (2. Basım), Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No: 584.
- Özen Altınkaynak, Ş. (2018). Gözlem ve gözlem teknikleri, O.S. Kesicioğlu ve B. Yıldırım Hacıbrahimoğlu (Edt.), *Erken çocuklukta çocuğu tanıma ve değerlendirme* (ss.41-71), Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Özgülven, E.İ. (2023). *Bireyi tanıma teknikleri* (14. Baskı), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Pınarcık, Ö. ve Özözen Danacı, M. (2018). Okul öncesi dönemde kullanılan standart testler, S. Kesicioğlu ve B. Yıldırım Hacıbrahimoğlu (Edt.), *Erken çocuklukta çocuğu tanıma ve değerlendirme*, Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Sariahmet, E. (2024). Stroop Testleri-5 Aşama. <https://eglenerekogrenelim.com/download/stroop-testi/> (Kaynağa 23.04.2024 tarihinde erişilmiştir).
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya* (27. Baskı), Anı Yayıncılık.
- Sönmez, F. (2005). Louisa Duss psikanalitik hikâyeler testi, *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi*, 3-4, 124-145.
- Strickland, D.S. and Riley-Ayers, S. (2007). *Literacy leadership in early childhood: The essential guide*, Teachers College Press.
- Stroop, J. R. (1935). Studies of interference in serial verbal reactions, *Journal of Experimental Psychology*, 18(6), 643-662. <https://doi.org/10.1037/h0054651>
- Şahlı, A.S. (2016). Temel odoloji 2, E. Belgin ve A.S. Şahlı (Edt.), *İşitme kayıplı çocuklarda eğitsel değerlendirme ve testler* (s.543-563), Güneş Tıp Kitabevi.

- Şahlı, A.S. ve Belgin, E. (2014). *Preschool language scale-5 (Okul öncesi dil ölçeği-5) Testinin Türk çocuklarına adaptasyonu, normalizasyonu ve Türkiye Standartizasyonu Projesi 2*, IV. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Uluslararası Kongresinde Sunulmuş Bildiri, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şahlı, A.S. ve Belgin E. (2017). Adaptation, validity, and reliability of the Preschool Language Scale Fifth Edition (PLS-5) in the Turkish context: The Turkish Preschool Language Scale5 (TPLS-5). *International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology*, 98, 143-149. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ijporl.2017.05.003>
- Thambirajah, M.S. (2011). *Developmental assessment of the school-aged child with developmental disabilities*, Jessica Kingsley Publishers.
- Topbaş, S. ve Güven, O.S. (2011). *Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi (TEDİL)*, Test Bataryası, Detay Yayıncılık.
- Topbaş, S. ve Güven, O.S. (2013). *Türkçe Okul Çağı Dil Gelişimi Testi (TODİL)*, Test Bataryası, Detay Yayıncılık.
- Turpçu, A. Y. (2015). *Ortaokullarda görev yapan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin portfolyoya ilişkin görüş ve tutumları*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ulus, L. ve Yalçıntaş Sezgin, E. (2020). Oyun ile ilgili konular ve uygulamalar, A. B. Aksoy (Edt.), *Çocuk ve oyun (ss.254-286)*, Hedef Yayıncılık.
- Uyanık Balat, G. (2003). *Altı yaş grubu korunmaya muhtaç ve ailesinin yanında kalan çocukların okula hazırbulunuşluk ile ilgili temel kavram bilgilerinin karşılaştırılması*, Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2014). Kaufman erken akademik ve dil becerileri araştırma testi'nin 61-72 aylık Türk çocuklarına uyarlanması. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 14(2), 669-692.
- Witkin, H. A., Oltman, E., Raskin, D. and Karp, S.A. (1971). *A manual for the embedded figures test*, Consulting Psychologist Press.
- Wortham, S.C. and Hardin, B.J. (2020) *Assesment in early childhood education (8th Edt.)*, Pearson Education.
- Yaman Baydar, I. ve Kandır, A. (2020). *48-72 Aylık Çocuklar İçin Temel Kavram Kazanımını Değerlendirme Ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması* [Bildiri sunumu]. IKSAD, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (2024). *21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri gelişimsel yaklaşım* (Güncellenmiş 31. Basım), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (1997). *9-12 yaşları arasındaki korunmaya muhtaç çocuklarda kendilik tasarımı*, Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. Baskı), Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz Topuz, G. ve Erbil Kaya, Ö. M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin çocukları tanıma ve değerlendirme amaçlı yapılan çalışmalara ilişkin görüşleri, *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 6(1), 27-62.
- Yolyeri, S. ve Sevinç, M. (2011). Bracken Temel Kavram Ölçeği İfade Edici For-

- mu'nun Türkçeye uyarlanması, *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 505-522.
- Yurtal, F. (2020). Öğrenciyi tanıma, İ. Yıldırım (Edt.), *Eğitim Psikolojisi* (8. Baskı) (ss.173-196), Anı Yayıncılık.
- Zembat, R. ve Yılmaz, H. (2019). Erken çocukluk döneminde gelişim ve değerlendirme, R. Zembat ve H.İ. Tunçeli (Edt.), *Erken çocuklukta gelişimi değerlendirmede kullanılan güncel ölçme araçları* (ss.3-24), Nobel Akademik Yayıncılık.
- Zimmerman, I.L., Steiner V.G. and Pond R.E.. (2011). *Preschool language scales*, Pearson.

Dr. Öğr. Üyesi Cansu KÖKEN

2014 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında lisans öğrenimini tamamladı. Mezuniyetinin ardından Bilecik Bozüyük Hayme Ana Anaokulunda okul öncesi öğretmeni olarak görev yaptı. 2015 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimini kazandı ve “48-60 aylık çocukların hikâye anlatım teknikleri kullanılarak hikâyeyi hatırlama becerilerinin değerlendirilmesi” isimli teziyle yüksek lisans eğitimini tamamladı. Aynı zamanda Kidsnook Çocuk Kitabevi ve Masal Akademisi’nde mağaza yöneticisi olarak çalıştı. 2019 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalında doktora eğitimini kazandı ve “Okul Öncesi Öğretmenlerin Yaratıcı Liderlik Becerilerine Yönelik Bir Programın Etkililiğinin Değerlendirilmesi” isimli teziyle doktora eğitimini tamamladı. 2018-2024 yılları arasında İstanbul Şişli Meslek Yüksek Okulu Çocuk Gelişimi Programı’nda Öğretim Görevlisi ve Program Başkanı olarak görev yapmıştır. 2024 yılında İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü’nde Doktor Öğretim Üyesi olarak göreve başlamıştır ve halen devam etmektedir. Yaratıcı liderlik, çocuk edebiyatı, eleştirel düşünme becerisi ve sosyal problem çözme becerisi konularında çalışmaktadır.